

SEVİN OKYAY

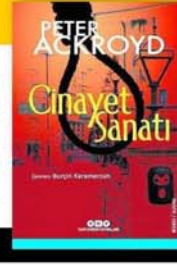
"Cinayet Sanatı"

Peter Ackroyd

Çev: Burçin Karamercan

Yapı Kredi Yayınları

Fiyatı: 19 TL

Dan Leno diye biri

Londra'yı çok iyi tanıyan Peter Ackroyd bu kez Victoria devri Londra'sını, özellikle yoksul mahalleleri, müzikholleri ve ürkütücü cinayetleri yazmış.

Peter Ackroyd, içinden Thames'in geçtiği emsalsiz şehir Londra'yı en iyi bilenlerden biri olsa gerek. Bu yetkin yazar, özellikle Londra'ya hakimiyeti ve biyografileriyle tanınır. Ackroyd YKY'den çıkan kitabı "Cinayet Sanatı"nda (Dan Leno and the Limehouse Golem), Victoria devri Londra'sını ele almış. Sıra ile gidersek, kitaba özgün adını verenler: Müzikholün en büyük yıldızı Dan Leno, yoksulların yaşamaya çalıştığı semt Limehouse ve oradaki korkunç cinayetlerden sorumlu olduğu söylenen Golem.

"Golem", büyücüler ya da hahamlar tarafından yaratıldığı düşünülen efsanevi yaratık için kullanılan Ortaçağ'a ait bir Yahudi sözcüğü", Peter Ackroyd'a göre. 'Şekilsiz bir varlık' anlamına geliyormuş. Bazen "Bu dehşet verici varlığın kırmızı kilden ya da kumdan yapıldığı söylenirdi ve 18. YY.'daki kana susamış hayaletler ve ifritlerle aynı kefeye konurdu." Limehouse Reach'te ilki 10 Eylül 1880'de Jane Quig'le başlayan cinayetler, bir Golem'e bağlanmıştı. Quig'in cesedi, daha sonra "Karındaşen Jack"te (Jack the Ripper) göreceğimiz bir tarzla, denize inen merdivenlere üç parça halinde bırakılmıştı.

İllüzyon ile gerçeklik

Aslında kitap bir idamla başlıyor, bir başka idamla bitiyor. Birinci bölümde idam edilen kişi, sabık bir vodvil artisti, Elizabeth 'Lambeth Marsh Lizzie' Cree, kocasını öldürdüğü suçlamasıyla asılıyor. Son bölümde de "The Crees of Misery Junction" adlı oyunda bir aktris onun idamını 'oynuyor'. Bu iki sahne arasında ise Ackroyd, illüzyon ile gerçeklik, hayat ve sanatla oyun oynayarak gerçek ile kurmacayı harmanlamış.

Kitaba adını veren Dan Leno'ya gelince, kendisi gerçek bir karakter ve kitaptan kendi payıma, aklımda en fazla kalan isim oldu. Kitapta ise, Lambeth'in sefaletinden kurtulup şansını müzikholde deneyen yetenekli Elizabeth'in hamisi sayılır. Kitabın başında idam edildiğine tanık olduğumuz Elizabeth Cree de "Cinayet Sanatı"nın kahramanlarından biri. Bir de, günce-sini takip ettiğimiz 'Golem' var.

19. YY. Londrası

Peter Ackroyd'un kitabı, baştan itibaren birkaç şüpheli ortaya atsa da, "Katil kim?" sorusuyla bizi çok meşgul ediyor. Aynı zamanda bir karakter çalışması ve 19. YY. Londrası'nı tüm renkleri, kokuları, draracak mekânları ve geniş ufuklarıyla, yazarına mahsus bir perspektiften bakarak anlatan edebi değere sahip bir roman.

"Cinayet Sanatı" birkaç kanaldan akıyor.

Birinde, anti kahramanımız Lizzie, kocası John Cree'nin ölümüyle suçlanıyor. Bir başkasında, John Cree'nin birtakım tuhaf sırlarla dolu güncesi var. Lizzie'nin çocukluğundan itibaren bugüne gelişi, tiyatroya girişi ve bir oyun yazmak isteyen gazeteci kocasıyla tanışması bir başka hikaye. Dördüncüsü ise, tek ve yegâne Dan Leno: Müzikhol oyuncusu, sessiz palyaço Grimaldi'ye tapan büyük komedyen, tiyatrodaki bir efsane. Sonra, Dan Leno kadar ilgi çeken bazı başka karakterler: Büyük düşünürler ve yazarlar, ki aralarında yazar George Gissing ile düşünür Karl Marx da var; konuyu saran Yahudi mitlerini inceleyen tek kişi. Nami üstünde, düşünür işte. Aynı zamanda, zanlılardan biri... Peter Ackroyd sürprizi seviyor. ■

Peter Ackroyd